

פרשת וארא

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (ו:ט)

שמות פרק ו

(ב) נִדְבַר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה נֵאמַר אֵלָיו אֲנִי ה' (ג) נֹאמַר אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בָּאֵל־שָׁדַי וְשָׁמַי ה' לֹא נִדְבַעְתִּי לָהֶם: (ד) וְגַם הִקְמַתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם לִתַּת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת־אֶרֶץ מִגְרִיזֵיכֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָּהּ: (ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מֵצֵרִים מַעֲבָדִים אַתֶּם וְאֹנְקֵר אֶת־בְּרִיתִי: (ו) לָכֵן אֹמַר לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִמִּצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם וְנִצַּלְתִּי אֶתְכֶם בְּנֹרָע נְטוּלָה וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים: (ז) וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִמִּצְרַיִם: (ח) וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־נְדָוִי לִתַּת אִתָּהּ לְאַבְרָהָם וְלִיִּצְחָק וְלִיַּעֲקֹב וְנִתְּתִי אִתָּהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי ה': (ט) נִדְבַר מֹשֶׁה בֶּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה מִקּוֹצֵר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה:

1: מתוך עמלם

רמב"ן

(ט) מקוצר רוח ומעבודה קשה - לא בעבור שלא יאמינו בה' ובנביאו, רק שלא הטו אוזן לדבריו מקוצר רוח, כאדם שתקצר נפשו בעמלו, ולא ירצה לחיות רגע בצער, מדעתו שירוח לו אחרי כן. וקוצר הרוח הוא פחדם שלא יהרגם פרעה בחרב כאשר אמרו שוטריהם אל משה, ועבודה קשה, הוא הדוחק שהיו הנוגשים אצים בהם ולא יתנום לשמוע דבר ולחשוב בו:

ספר מסילת ישרים פרק ה

כי בהיות האדם טרוד בעניני עולמו, הנה מחשבותיו אסורות בזיקי המשא אשר עליהם, ואי אפשר להם לתת לב אל המעשה. והחכמים עליהם השלום, בראותם זה אמרו (אבות פ"ד): הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה. כי הנה העסק מוכרח הוא לאדם לצורך פרנסתו, אך ריבוי העסק אינו מוכרח שיהיה כל - כך גדול עד שלא יניח לו מקום אל עבודתו, על כן נצטוינו לקבוע עתים לתורה, וכבר זכרנו שהיא המצטרפת יותר לאדם לשיגיע אל הזהירות, וכמאמר רבי פינחס: תורה מביאה לידי זהירות, וזולתה לא יגיע אליו כלל, והוא מה שאמרו ז"ל (שם פרק ב): ולא עם הארץ חסיד. וזה, כי הבורא יתברך שמו שברא היצר הרע באדם, הוא שברא התורה תבלין לו, וכמו שאמרו ז"ל (קידושין ל): בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

2: דרך ארוכה

רשב"ם

(ט) ולא שמעו אל משה - עתה אעפ"י שהאמינו מתחילה כדכת' ויאמן העם. שהיו סבורים לנוח מעבודה קשה והנה עתה הכבידו עליהם יותר:

שמות פרק יד

(ט) נִירְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיֶגּוּ אוֹתָם הַגִּים עַל־הַיָּם כְּלִי־סוּס רָכַב פְּרָעָה וּפָרָשָׁיו וַחֲמִלּוֹ עַל־פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בְּעַל אֶפְסֹן: (י) וּפְרָעָה הִקְרִיב נִישְׁאוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִגָּה מִצְרַיִם נָסַע אַחֲרֵיהֶם נִיירָאוּ מֵאֵד וַיַּעֲקֹוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־ה': (יא) נִיאֹמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה הַמְּבַלֵּי אֵינִי־קָרִיִם בְּמִצְרַיִם לְקַחְתֶּנּוּ לְמֹות בְּמִדְבָר מֵה־זֹּאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם: (יב) הַלֹּא־נָה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר תִּחַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת־מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת־מִצְרַיִם מִמִּתְּנֹו בְּמִדְבָר:

רש"י

ויצעקו - תפשו אומנות אבותם. באברהם הוא אומר (בראשית יט כז) אל המקום אשר עמד שם, ביצחק (שם כד סג) לשוח בשדה, ביעקב (שם כח יא) ויפגע במקום: (יא) המבלי אין קברים - וכי מחמת חסרון קברים שאין קברים במצרים ליקבר שם לקחתנו משם.

הרב יהודה עמיטל

בנ"י שמעו את דבריו של משה אלא שמרוב עבודה וסבל הם לא הפנימו וקלטו את משמעותו של המסר. הם שמעו אותו רק ברובד שטחי ולא הפנימו אותו לעומק. הרבי מקוצק היה שואל על הפס' "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" - מה הכוונה לשים על הלב? תשובתו הייתה שישנם מצבים בהם הלב סגור ולא יכול לקבל את הדברים ולכן יש לשים אותם רק על הלב ולא בתוכו. כאשר הלב ייפתח, הדברים שהאדם שם עליו יפלו פנימה, אל תוך הלב. באופן דומה, דורש המדרש את הכפילות בפס' בויקרא" אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם" (כ"א: א') - "העליונים שאין יצר הרע מצוי בהם, אמירה אחת דייה להם שנאמר 'בגזירת עיריך פתגמא ומאמר קדישין שאלתא' (דניאל ד:יד) אבל התחתונים שיש בהם יצר הרע, הלואי לשתי אמירות יעמדו (ויקרא רבה כו:ה). המדרש מסביר, שמשה הצטווה לומר פעמיים את הדברים לבני אהרן, כדי להתמודד עם היצר הרע. כדי להפנים דברים בעולם הזה, עולם בו ישנה התמודדות קשה ותמידית עם היצר הרע, יש להגיד את הדברים יותר מפעם אחת ורק כך הם יחלחלו פנימה. לכן לא שמעו בנ"י אל משה. הם אמנם שמעו את הדברים, אך עדיין לא הצליחו להפנים אותם מכיוון שכדי לקלוט דברים נשגבים אלו יש לעבור תהליך ארוך של הפנמה. הפנמת המסר.

"זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה (ירמיהו ב:ב) אם עם ישראל הסכים ללכת אחרי ה', בארץ לא זרועה, כנראה שבסוף אכן נקלט המסר אותו הקב"ה התחיל להעביר לו בפרשתנו. קליטת המסר אמנם לקחה זמן, אך בסוף התהליך, עם ישראל אכן הגיע אל המטרה הרצויה. אמנם בהתחלה היה קשה לקלוט את המסר, בגלל קשיי העבודה, הקושי לפרוש מעבודה זרה (ראה במדרש רבה, ו': ה') או אולי בגלל שהמסר היה גדול מדי. אך לבסוף, לאחר תהליך ארוך של הטמעת המסר, עם ישראל הצליח להפנים ולקלוט אותו. עלינו ללמוד מכאן שגם אם יש לעיתים דברים גדולים שאיננו מצליחים לקלוט ולהפנים אותם מייד, אל לנו להתייאש, אלא לחזור על הדברים שוב ושוב ולבסוף אכן נגיע אל המטרה הרצויה.

3: הכל או כלום

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה ה

ר' יהודה בן בתירא אומר הרי הוא אומר ולא שמעו אל משה מקוצר רוח וגו' וכי יש לך אדם שהוא מתבשר בשורה טובה ואינו שמח נולד לך בן זכר רבך מוציאך לחירות ואינו שמח אם כן למה נאמר ולא שמעו אל משה (שמות ו ט) אלא שהיה קשה בעיניהם לפרוש מעבודה זרה שנ' ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו (יחזקאל כ ז) ואומר וימרו בי ולא אבו שמוע וגו' ואעש למען שמי לבלתי החל וגו' (שם /יחזקאל/ ח - ט) הה"ד וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל (שמות ו יג) צום לפרוש מעבודה זרה:

מלבי"ם (ספר יהושע פרק כד)

ואם רע בעיניכם לעבד את ה'. כי לבכם פורה ראש ולענה שיש דברים מתנהגים כפי הטבע והמערכה ותרצו להשתדל בעבודות אחרות יעזרו לכם כפי דעתכם אל הצלחה הטבעיית או המערכיית: בחרו לכם היום. ר"ל א"כ צריכים אתם לעזוב את ה' מכל וכל, כי א"א שתעבדוהו עם זולתו, ואז או שתחשבו שהמערכה תתנהג עמכם כפי מחצב תולדתכם שהוא מעבר הנהר, וא"כ עבדו את אלהים מצד אשר עבדו אבותיכם אשר בעבר הנהר, או תחשבו שתתנהג המערכה עמכם כפי שפעה בארץ שאתם יושבים בה, וא"כ עבדו את אלהי האמורי מצד אשר אתם יושבים בארצם:

ואנכי וביתי נעבוד את ה'. כי מאמינים אנחנו כי אין אנו מושפעים משום שר מזל כוכב וטבע, רק מה' לבדו:

שמות פרק יב

(כא) נִיקְרָא מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכוּ וַיְחַוּ לָכֶם צֵאן לְמִשְׁפַּחְתֵיכֶם וְשִׁטּוּ הַפֶּסַח: (כב) וּלְקַחְתֶּם אֶגְזַת אֲזֹב וּשְׂבֵלֶתֶם פִּצִּים אֲשֶׁר־בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל־הַמִּשְׁקֹחַ וְאֶל־שְׁתֵי הַמְזֻזֹת מִן־הַדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִמִּתְחַבֵּיתוֹ עַד־בֹּקֶר:

4: אמת מה נהדר

הרב יהודה עמיטל

לדברי התורה, עם ישראל לא שמע לדברי משה בגלל המצב הקשה בו היה נתון, כפי שמסביר האבן-עזרא על אתר:

"ולא שמעו ולא הטו און לדבריו, כי קצרה רוחם באורך הגלות ובעבודה קשה שנתחדשה עליהם" אולם, בדמה שהמצב בו היה העם נתון באותו זמן, היה ידוע עוד קודם שהגיע אליהם משה. לכן, יש להוסיף ולהסביר, שבני ישראל לא הקשיבו למשה גם בגלל שהוא כשל בניסיון להעביר להם את המסר מהקב"ה על ההצלה שהם עומדים לזכות לה. אילו היה משה מצליח להעביר את המסר מהקב"ה בצורה אופטימאלית, היה העם מקשיב לו למרות המצב הקשה בו היה נתון.

בהקשר זה, מאד מושך להסביר, שחלק מהסיבה שהקשתה על משה להעביר את דברי הקב"ה בצורה הראויה, הייתה עובדת היותו 'כבר פה וכבד לשון' - מגמגם.

למרות זאת, אם מעמיקים בעניין בדמה שלא עובדת היותו 'כבר פה' מנעה ממנו להעביר את דברי הקב"ה בצורה ראויה. המהר"ל דן בפגם הדיבור של משה, ומסביר שלא מדובר בפגם הנובע מחיסרון אלא מיתרון. לדברי המהר"ל, ישנם דברים שהם מעבר לדיבור, ולכן לא ניתן לבטא אותם ע"י דיבור. ניגון הוא דוגמא טובה לסוג של מסר שלא ניתן להסביר בצורה של מילים ומשפטים.

כיוון שהמסרים אותם ניסה משה להעביר היו כ"כ עליונים, הם היו מעבר לדיבור וממילא הוא לא הצליח לבטא אותם ע"י דיבור מובן ונהיר. לכן, גם העם עצמו התקשה להתחבר לדברים אותם משה אומר, ובהתחלה נמנע מלהקשיב לו.

אם כן, השאלה העולה היא מדוע הקב"ה שולח אדם כ"כ עליון בשביל לשחרר את בני ישראל ולדבר עם פרעה? מדוע הוא לא שולח מישהו שהוא יותר מרשים או משכנע, גם אם ברמתו הרוחנית הוא נמוך ממשה?

בדמה, שהקב"ה בכוונה שולח לפרעה אדם שיכולת הדיבור איננה אחת מתכונותיו הבולטות, כיוון שאין בכך צורך. הקב"ה רוצה להראות לכל העולם, שמה שישחרר את עם ישראל ממצרים לא יהיה 'טריקים' דמגוגיים וכוחות השכנוע של משה, שיובילו את העם בדרך ארוכה עד לשחרור, אלא העובדה שהקב"ה עצמו מעוניין בעם ישראל והולך לקראתם. עם ישראל אינו נדרש לעשות הרבה בשביל להגאל, ולכן אין צורך באדם שכוחות השכנוע שלו יוצאי דופן.

ואמנם, אפשר לראות שלכל אורך היציאה ממצרים, הקב"ה לא מנסה שבני ישראל יבואו אליו, אלא הוא עצמו בא אל בני ישראל. הקב"ה מכין את הקרקע לגאולה, ומה שנדרש מבני ישראל הוא רק לעשות את הצעד הקטן לקראתו, וכבר ייגאלו ויצאו ממצרים:

"עֲנֵה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוֹמִי לְךָ רַעֲיָתִי יָקָתִי וּלְכִי לְךָ; כִּי הִנֵּה הִסְתִּי עָבַר הַגֶּשֶׁם חָלַף הַלֵּל לֹךְ; הַנְּעָנִים נִרְאוּ בְּאָרְץ עַת הַנְּמִיר הַגִּיעַ נְקוּל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאָרְצֵנוּ; הַתְּאַנָּה חֲנֻטָּה פְּגִיָּה וְהַגְּפִיּוֹת סְמִדֵּר נִתְּנוּ רִיחַ קוֹמִי לְכִי לְךָ רַעֲיָתִי יָקָתִי וּלְכִי לְךָ; יוֹנְתִי בְּחֻגֵי הַסֶּלַע בְּסִטְרַת הַמְּדַרְגָּה הַרְאִינִי אֶת מַרְאֵי הַשְּׂמִיעִינִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמַרְאֵיךָ נְאֻנָּה (שה"ש ב:י-יד)

הקב"ה לא שולח אדם בעל כושר שכנוע לשחרר את בני ישראל, כיוון שהוא אינו זקוק לכך. הקב"ה עומד ומחכה שבני ישראל יעשו צעד קטן וכבר יגאלו, והוא אינו צריך אדם שישכנע אותם לעשות דרך ארוכה באמצעות מילים יפות או שכנועים רבים.

5: "מצב הרוח"

דגל מחנה אפרים (פרשת וארא)

"וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה" (ו', יב). ופירש רש"י זה אחד מן העשרה קל וחומר שבתורה... ולפי עניות דעתי נראה לומר פירוש "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח", רוח לשון רוחניות היינו שהיה קטן וקצר כח המושג שלהם ולא יכלו לקבל דיבור ה' יתברך, ולכך "ויצום אל בני ישראל" (יג), היינו לשון חיבור בצוותא חדא. והיינו שיחברו רוחניותם אל בני ישראל, ואז יוכלו לקבל דיבור ה' יתברך, כי משה הוא התורה, על דרך "ותרא אותו כי טוב הוא" (שמות ב', ב), והמשכיל יבין.

(פירוש הביטוי "קוצר רוח", להבנת ה"דגל מחנה אפרים", הוא רוחניות לקויה: השעבוד והעבדות הביאו את ישראל לשפל המדרגה מבחינה רוחנית, ולכן הם לא יכלו להאמין ולקבל את ההבטחה האלוקית לגאולה. בהתאם לכך מפרש ה"דגל מחנה אפרים" את תגובת ה' בפסוק יג. בפסוק נאמר שה' פונה אל משה ואהרן "ויצום אל בני ישראל". את המילה "ויצום" מפרש ה"דגל מחנה אפרים" מלשון חבור וצוותא: כתגובה לטענת משה רבנו שישראל אינם מסוגלים לקבל את הבשורה עקב מצבם הרוחני, ה' פונה למשה ואהרן בבקשה להתחבר לעם ישראל ולהתחיל במהלך חינוכי. זאת, בכדי שבבוא העת בני ישראל יוכלו לקבל את הבשורה ולשתף עימה פעולה - לדעת "דגל מחנה אפרים" משה ואהרן נשלחים למהלך חינוכי שיביא את ישראל לדרגה שתאפשר להם לקבל את הבשורה.)

שפת אמת

אמנם עיקר הפירוש מקוצר רוח שהיו רחוקים דברי הקב"ה על ידי משה רבינו עליו השלום ממדרגת בני ישראל אז, עד כי לא שמעו. וזה שכתוב "מקוצר רוח", כי עולם הבא נקרא עולם שכולו ארון, והטעם כי אז "בלע המוות לנצח" (ישעיה, כ"ה, ח) והקדושה אין לה הפסק כלל אף במקומות שבעולם הזה הם ממש היפוך הקדושה. ו"מקוצר רוח" הוא על ידי שהיו בגלות לא היה בכח הקדושה להיכנס במקום המהופך ולהפכו לטוב... ולזאת זה הטעם "מקוצר רוח" וגם שבני ישראל היו בעבודה קשה כל זה טעם אחד כנ"ל. ולזה אמר משה רבינו עליו השלום "הן בני ישראל לא שמעו" - שלא היה בכחו לקרב הדברים אל בני ישראל, מכל שכן להביא הדברים לפרעה הרשע, כנ"ל. ולזה כתיב "וידבר ה'" כו' "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה" (שמות, ו', יג) שהקב"ה נתן בהם כח שיוכל להיות חיבור וצוותא מדבריהם לכנוס לבני ישראל וגם לפרעה גם כן כנ"ל.

(ה"שפת אמת" מנגיד בין ה"קוצר רוח" שאפיין את ישראל במצרים, לבין העולם הבא, הקרוי "עולם שכולו ארון". האריכות בה מתואר העולם הבא מציינת את העובדה שהוא עולם הנצח. בניגוד לעולם הבא, שאינו נתון תחת שליטת הזמן, העולם הזה הוא העולם הזמני. לכל בריה ובריה קצוב זמן, שלאחריו היא נעלמת מהעולם הזה, ומתמזגת בעולם הבא בתוך הנצח. הנצחיות של העולם הבא קשורה בעובדה שהוא עולם הרוח, לעומת העולם הזה שהוא עולם החומר: הרוח היא נצחית ואינה מתכלה, לעומת החומר הזמני שהולך ומתכלה. על העתיד לבוא נאמר "ובלע המוות לנצח" (ישעיה, כ"ה, ח), משום שבעולם הרוח אין מציאות של מות וכליון. לכן, אדם שחי בעולם הזה מתוך זיקה וחיבור לערכי העולם הבא, באמצעות שמירת תורה וקיום מצוות, מצליח להכניס ממד של נצחיות לחייו הזמניים. לעומתו, מי שחי את חייו רק דרך המציאות החומרית שלו, ממקד את עצמו בזמניות. "קוצר רוח" מבטא, אם כן, את שקיעת בני ישראל בקיום החומרי בלא כל זיקה לאריכות ולנצח שבעולם הרוח; שקיעה זו היא הסיבה לכך שהם לא יכלו לשמוע למשה ולקבל את הייעודים הרוחניים שהוא בישר להם - להיות עם ה' ולזכות לצאת ממצרים לארץ ישראל - לפי ה"שפת אמת" ה' מחזק את משה ואהרן ונותן להם כוח שיוכל להתגבר על המחסום הרוחני שחוצץ בין המסר שבפיהם לבין בני ישראל ופרעה.)

הרב אהרן ליכטנשטיין

מדוע לא שמעו בני-ישראל אל משה, הלא משה אמר להם דברי עידוד, דברי נחמה וגאולה? הלא דברי משה בשמו של הקב"ה נשגבים, ואמורים לכאורה להיות בעלי השפעה מרובה על העם ואע"פ כן, דבריו אינם משפיעים על העם, העם נשאר אדיש. התורה מתארת את הסיבה, שבגינה לא שמעו אל משה: "מקצר רוח ומעבודה קשה". אך עדיין תמוה, אמנם העם נמצא במצב קשה - בשעבוד המצרים שאינם מרפים מהם, אך עדיין צריך היה דבר מה להיקלט אצלם, היתה צריכה להיות בדברים אלו לפחות השפעה כלשהי על העם? נראה, שדווקא בשל היות הדברים כה נשגבים וכה נבואיים, קשה לבני ישראל לקבלם. דבר זה בא לידי ביטוי משתי סיבות:

א. הביטוי: "קוצר רוח ועבודה קשה", מתפרש במובן אחד כפשוטו. אולם, ניתן לדייק במילים "קוצר רוח" באופן אחר. העם נמצא במצב רוחני ירוד, אין הוא מסוגל לשמוע כלל הבטחות כאלו - "ולקחתי אתכם לי לעם ... והבאתי אתכם אל הארץ". העם היה שמח לשמוע על בשורה הנותנת לו חופשה של שבוע מהעבודה הקשה, על הרפייה מסויימת מעול השיעבוד וכו'. העם איננו מעוניין לשמוע על אידיאלים ועל הבטחות מעין אלו - כל שהוא מחפש, זו הרפייה מהעבודה הקשה.

ב. אולי העם היה מקבל את מהות הדברים, אך לא את זמן ביצועם. העם רוצה גאולה מיידית, אין הוא מעוניין לשמוע על דברים חזוניים כאשר השוט מצליף עליו. משה, לעומת זאת, מדבר על דברים עתידיים - "והוצאתי" "והצלתי" וכו'.

ומסתבר, שסיבה נוספת היתה, בחוסר היענותם של בני ישראל. אמנם בני ישראל לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, אך אילו היה משה דמוגוג, והיה דובר טוב, היה מצליח להצית אש, היה מצליח להלהיב את העם. משה יודע שאין הוא דובר טוב, ויודע, שגם בשל כך לא שמעו אליו בני ישראל; על-כן הוא בא בטענה צודקת: "הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים."

מצאנו אם כן שני גורמים, המסבירים מדוע לא שמעו בני ישראל אל משה:

א. קוצר רוח ועבודה קשה. ביטוי זה מתפרש בשני מישורים: 1. קוצר רוח, שקיעה בחומריות שמבטלת רצון לדברי רוח. 2. עכשוויזם - רצון בגאולה מיידית.

ב. "ערל שפתיים" - הדובר איננו דובר טוב, איננו משדר טוב.

חלפו אלפי שנים מאז יציאת מצרים, אך גם בדורנו, עלינו לזכור את המסר מהפרשה. עלינו לזכור גם את דברי העם וגם את דברי משה.

עלינו להעביר את מסר הגאולה לכל העם, אך לשם כך נחוצים לנו שני דברים: עלינו לדאוג לכך, שלא נגיע למצב של "קוצר רוח ועבודה קשה", ושלא נגיע למצב של "ערל שפתיים".

אדם שמשקיע עצמו יתר על המידה בחומריות, דואג וחרד כל היום לפרנסה, ומשתעבד לחומר ולכסף, מאבד אט אט את רוחניותו, וגם כאשר מתרחשים דברים נשגבים, הוא נשאר אדיש. קוצר רוח זה מביא לידי כך, שהוא יהיה ערל שפתיים. אדם שאינו חדור בהרגשת ה' המלווה אותנו ובגאולה האופפת אותנו - לו יוכל להעביר את המסר הלאה.

עלינו לצאת ממצב של קוצר רוח - להתחזק ברוחניות, ועל ידי כך, נוכל להעביר את מסר הגאולה גם לאחרים.